

Statsrådsberedningen
Kansliet för samordning av EU-frågor

Allmänna rådets möte den 29 januari 2024

Kommenterad dagordning

1. Godkännande av dagordningen
2. (Ev.) A-punkter

Lagstiftande verksamhet

3. Lagstiftningspaket: "Försvara den europeiska demokratin"

Diskussionspunkt

Förslagets innehåll

Den 12 december 2023 presenterade kommissionen ett paket om försvar av demokratin. Paketet innehåller ett meddelande om försvar av demokratin, ett förslag till direktiv om harmoniserade regler för ökad transparens om opinionsbildande aktörer med koppling till tredjeländer. Paketet innehåller även två rekommendationer från kommissionen. En rekommendation handlar om inkluderande och motståndskraftiga valprocesser i EU och den andra om medborgares och civilsamhällesorganisationers delaktighet i politiska beslutsprocesser.

På allmänna rådets möte förväntas medlemsstaterna lämna övergripande synpunkter på paketet. Ordförandeskapets målsättning är att rådet ska nå en allmän inriktning om direktivförslaget under innevarande ordförandeskap. Meddelandet och rekommendationerna kommer inte att förhandlas utan är kommissionens information och rekommendation till bland annat medlemsstaterna och politiska partier.

Direktivförslaget grundas på artikel 114 i FEUF (inre marknaden) och syftar till ökad insyn i verksamheter som på uppdrag av tredjeland agerar för att påverka samhällsutvecklingen eller offentliga beslutsprocesser i medlemsstaterna. Direktivet skulle införa ett krav på aktörer som representerar intressen på uppdrag av tredjeländer att registrera sig och tillhandahålla information om sina aktiviteter, kunder och finansiella transaktioner. Det kan handla om bland annat civilsamhällets organisationer, företag och privatpersoner. Medlemsstaterna ska inrätta eller anpassa nationella register över sådana aktörer. Aktörer som bryter mot direktivets bestämmelser ska av medlemsstaten åläggas sanktioner i form av administrativa böter.

Förslag till svensk ståndpunkt

Den svenska offentlighetsprincipen har ansetts fylla en viktig funktion i att säkerställa insyn i det offentliga beslutsfattandet.

Direktivförslagets perspektiv avser att åstadkomma en gemensam nivå gällande insyn och transparens hos aktörer som på uppdrag av tredjeland vill påverka beslutsfattare men även den allmänna opinionen. Detta kan naturligtvis vara värdefullt utifrån behovet att förhindra otillbörligt agerande. De åtgärder som föreslås väcker samtidigt frågor knutna till grundläggande rättigheter som föreningsfrihet och yttrandefrihet. Det framstår även som att förslagets krav på registrering försvårar förutsättningarna för det civila samhället att bidra till samhällsutvecklingen.

Det är inte uppenbart att EU-lagstiftning som syftar till att harmonisera den inre marknaden är det instrument som bör komma i fråga för att hantera denna typ av situation. Regeringen är mot den bakgrunden tveksam till förslaget i dess nuvarande utformning. Om det på något sätt ska bli föremål för åtgärder på EU-nivå är det också angeläget att det inte påför berörda aktörer, särskilt inte små och medelstora, en betungande administrativ börda.

Datum för tidigare behandling i riksdagen

Frågan har inte tidigare behandlats i riksdagen.

4. Övriga frågor

-

Icke lagstiftande verksamhet

5. Det belgiska ordförandeskapets prioriteringar

Diskussionspunkt

Förslagets innehåll

Det belgiska ordförandeskapet har sex prioriteringar.

1. Försvara rättsstatens principer, demokrati och enighet
2. Stärka konkurrenskraften
3. Fortsätta en grön och rättvis omställning
4. Stärka vår agenda för sociala frågor och hälsofrågor
5. Skydda människor och gränser
6. Främja ett globalt Europa

Det belgiska ordförandeskapet är det sista under innevarande mandatperiod och kommer därför att förväntas slutföra förhandlingar av rättsakter som fortfarande förhandlas mellan rådet och Europaparlamentet.

Ordförandeskapet kommer också att leda de förberedande diskussionerna om vad som ska ingå i nästa strategiska agenda, det vill säga prioriteringarna för nästa mandatperiod, vilka kommer beslutas av Europeiska rådet i juni 2024.

Förslag till svensk ståndpunkt

Den viktigaste prioriteringen på EU:s dagordning är att fortsätta stödja Ukraina politiskt, militärt, humanitärt och ekonomiskt.

Det är positivt att ordförandeskapet, i likhet med det svenska ordförandeskapet, tar avstamp i försvaret av grundläggande rättigheter, rättsstatens principer och demokrati.

Regeringen välkomnar särskilt att ordförandeskapet avser slutföra arbetet med migrations- och asylopakten, prioritera kampen mot organiserad brottslighet, terrorism och våldsbejakande extremism samt fortsätta arbetet

med att stärka EU:s långsiktiga konkurrenskraft, den inre marknaden samt genomföra den gröna och digitala omställningen.

Datum för tidigare behandling i riksdagen

Frågan har inte tidigare behandlats i riksdagen.

6. Årliga rättsstatsdialogen: landspecifika diskussioner

Diskussionspunkt

Förslagets innehåll

Sedan år 2020 genomförs den årliga rättsstatsdialogen genom en horisontell diskussion och landspecifika diskussioner under både höst och vår, med utgångspunkt i kommissionens årliga rättsstatsrapport. Dialogen utvärderades under hösten 2023 och ordförandeskapsslutsatserna bekräftar väsentligen detta arbetssätt. Vad gäller de landspecifika diskussionerna anger slutsatserna att de ska äga rum vid tre tillfällen per år under vilka fyra medlemsstater diskuteras per tillfälle.

De landspecifika diskussionerna den 29 januari omfattar Frankrike, Italien, Kroatien och Spanien. De kommer att baseras på den inledande sammanfattningen i respektive landkapitel i kommissionens rättsstatsrapport för 2023. I denna granskar kommissionen liksom tidigare år utvecklingen inom fyra områden: domstolsväsende, korruptionsbekämpning, mediernas frihet och mångfald samt bredare institutionella frågor som rör kontroller och motvikter. De fyra aktuella medlemsländerna kommer att få möjlighet att presentera de viktigaste utvecklingstendenserna och särskilda aspekter av sin nationella ram för rättsstatsprincipen. Därefter kommer övriga medlemsstater att ges möjlighet att lämna synpunkter och ställa frågor om situationen i de fyra länderna och på ett konstruktivt sätt dela med sig av sina erfarenheter och bästa praxis i de ämnen som tagits upp.

Förslag till svensk ståndpunkt

Regeringen värderar rättsstatsdialogen som en nödvändig del av arbetet med att stärka respekten för rättsstatens principer i hela EU och förebygga att rättsstatsproblem uppkommer eller förvärras. Rättsstatsrapporten 2023 visar att det i medlemsstaterna fortsatt finns problem som kräver uppmärksamhet. Enligt regeringens uppfattning är det därför angeläget att landspecifika diskussioner äger rum för att diskutera utvecklingen i samtliga

medlemsstater. Rättsstatsdialogen utgör ett viktigt komplement till EU:s övriga verktyg.

Mot bakgrund av situationen i länderna som nu är aktuella för granskning avser regeringen den 29 januari att fokusera på betydelsen av ett oberoende och effektivt domstolsväsende, korruptionsbekämpning samt på skyddet för journalister.

Datum för tidigare behandling i riksdagen

Landspecifika diskussioner behandlades senast i EU-nämnden den 20 oktober 2023 inför Allmänna rådet den 24 oktober 2023. De gällde Danmark, Estland, Grekland, Irland och Tyskland.

7. Övriga frågor

-